KORA TÉLI ÉS TÉLKÖZBENI TENNIVALÓK *DÍSZKERTBEN – KERTRÉSZBEN IS*

Írta és szerkesztette:
Dr. Komiszár Lajos

Munkatárs:
Tóth Krisztián

Ősszel tél elején hulló falevelek…

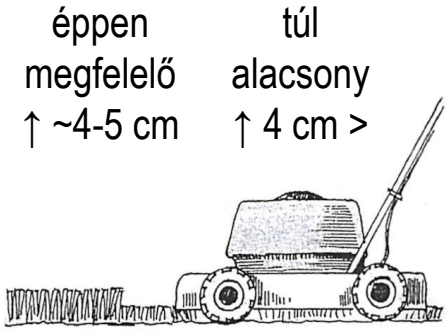

… helyben is hagyhatók hasznosulásukhoz.

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet, Dísznövénytermesztési és Dendrológiai Tanszék
1118 Budapest, Villányi út 29-43. Honlap: https://tajepiteszet.uni-mate.hu/disznoveny E-mail: disznoveny@uni-mate.hu

KORA TÉLI ÉS TÉLKÖZBENI TENNIVALÓK DÍSZKERTBEN – KERTRÉSZBEN IS

MATE
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

Fűfelület tél előtti ***utolsó nyírása*** helyesen

Fűfelület nyírása utoljára az évben, a tél részleges beállta előtt (is), lehetőleg legkésőbb a rendszerint 10-12 cm-es, teljes magassága meghaladása körüli elfekvése – megdőlése előtt kerüljön sorra. A télre magasabban maradó, vagy télig még magasabbra növő fűszálak elfekve, legalábbis sárgulhatnak tavaszig. Fűmagvetéssel új fűvetéseket követően, legalább még egyszeri – fűnyírásukra legyen lehetőség, az első téli marandó talajfagy bekövetkezte előtt. Ez vonatkozik a korábbi gyeptéglázásokra, méginkább a gyepszőnyegterítésekre, és az időközbeni kiritkulás vagy sok vakondtúrás miatt szükséges, de eddig esetleg elmaradt felülvetésekre is.

***Fűfelület* „trágyázó” tárgya terítése** így is megoldható

Fűfelületre trágyaterítés, „táplálásuk”, még fűfelület talaja, akár keményre fagyásáig is sorra kerülhet. Mégpedig érett jó minőségű istállótrágya vagy legalább komposzt – komposztföld egy négyzetméterenként, mintegy vizesvödörnyi mennyiségének, a minél egyenletesebb, és nagy rögeik nélküli elterítésével. Ebből várhatóan majd az ezt követő téli jó csapadék mossa a talajba, a fűtövek közé, a hasznos tápláló anyagokat. Az ezutáni maradványaik majd tavasszal gereblyézhetők le az így táplált gyepfelületről.

KORA TÉLI ÉS TÉLKÖZBENI TENNIVALÓK DÍSZKERTBEN – KERTRÉSZBEN IS

MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

Hulló levelek hasznosak is lehetnek

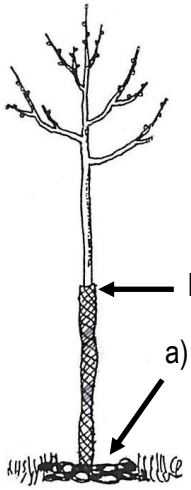

… még helyben hagyva is

Hullott levelek eltávolítása, legalábbis a fűfelületekről, a hullásuk megindulását követően, a befejeződéséig – végéig is ajánlatos. Közöttük nagy számban is lehetnek betegek-fertőzöttek és ezért akár fertőzőek is. Ezeknek az összegyűjtésük utáni haladéktalanul mélyen elásásuk célszerű. A legalábbis láthatóan már nem ilyen beteg-fertőzött, tehát nem veszélyes kinézetű hullott levelek, kerülhetnek leginkább, összegyűjtve, akár komposztálásra is. Éspedig köztük különösen másokkal keverve – rétegezve, még a *diófa levelek* legalább nagyobb része is. Ahelyett pedig, hogy a sajnos még gyakran látható módon zsákokban gyűjtve, maradéktalanul elkerül(je)nek a lehullásuk helyéről, a hullott levelek. Ajánlatosabb lehet/ne különösen akkor, ha az itteni helyi talaj ún. agyagos, kötött vagy éppen túl laza homok, másképpen rossz szerkezetű és így legalábbis nem igen művelhető könnyen, jól, és amiért esetében különösen fontos lehet annak is a hasznosítása, hogy a rá hullott levelekből, lehetőleg minél többnek a visszamaradása, visszahagyása; Ezután pedig , akár csak a szokásos ásással beásása is, és méginkább a másfél – két ásónyomnyi mélyen elásása, de leginkább a talajforgatással talajba forgatása kifejezetten jó talajjavító is lehet. Ráadásul ez egyben gyűjtési munka, zsák és szállítási költség megtakarítás.

KORA TÉLI ÉS TÉLKÖZBENI TENNIVALÓK DÍSZKERTBEN – KERTRÉSZBEN IS

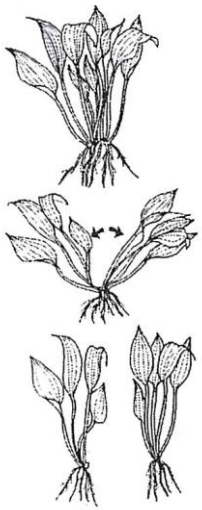
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

Ujonnan telepített facsemete jó talajtakarása (a) és helyes törzstakarása – védelme (b)

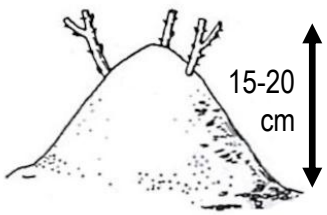
Talajtakarás, ún. mulcsozás, legalább az újabb telepítéseket, ültetéseket, esetenkénti palántázásokat követheti, akár fakéreg apríték pár cm vastagon, egyenletesen elterítésével is, a különben fedetlenül – kopaszan – maradó földfelszíni részeken. Ahol pedig erre már korábban sor került, de időközben kisebb-nagyobb mértékben megbomlott vagy „eltűnt” ugyancsak érdemes még pótolni, és akár majd ismételten is. Ennek, a nem csúnyán feltűnő módon rádobált kisebb-nagyobb faágdarabok is elősegíthetik a helyben megmaradását, legalább tavaszig.

Tőosztással szaporítás is lehetséges, még a talajfagyokig vagy esetleg tél közben, akár átmenetileg az időközben többtövűvé vált és már elnyílt, nyugalomban lévő kerti évelő növény/virágtő gyökeres és akár leveles, majd ha szükséges, gyökereik, megkurtítása után azonnal el is ültethető, kisebb-nagyobb tőrészekre, feszegetéssel szétbontásával. Ez meglévő díszfű és virághagyma csoportoknál is sorra kerülhet. Ezt lehetőleg kövesse alapos beöntözés vagy még talajtakarás is.

Tőosztással szaporítás több tövűvé vált és elnyílt, nyugalomban lévő kerti évelő növény virágtövek, pl.: apácaliliomok (Hosták) gyökeres és akár leveles, majd ásóval is elültethető, kisebb-nagyobb tőrészekre szétbontásával – feszegetésével ***is, még sorra kerülhet***, a talajfagyokig
Sulyok Mária, rajzoló Szabó Ildikó, 1998 nyomán

KORA TÉLI ÉS TÉLKÖZBENI TENNIVALÓK DÍSZKERTBEN – KERTRÉSZBEN IS

Télre, a tavaszi kihajtásig helyesen takart friss telepítés

Télre rózsató takarás, az új, telepítésűek mindegyikénél, és a már meglévő valamint különösen értékesek és kedveltek közül, a legalábbis korábban enélkül, vagyis télre takarásuk nélkül maradva, részben fagykárt szenvedtek vagy kiszáradtak esetében ajánlatos. Időszerű ez az első talajagyok előtt, vagy ezekkel még hamarosan és akár csak rövid ideig, átmenetileg megszűnéséig, de legalábbis a téli talajfagyok végleges beálltáig. Sorra kerülhet ez a tőrészük körül összehúzható földdel. Ha ez nem lehetséges, a föld akár időközbeni átfagyásakor, vagy tőkörüli füvesítés esetleg talajtakarás miatt, akkor akár komposzt földdel is jól megoldható. Mégpedig a rózsató, akár legfelső vessző-jének is, még az alsó 1-2-(3) rügyét is ilyenkor betakarva. Ugyanis, ha kemény tél jönne, legalábbis ezek a rügyek, még biztonsággal, a földtakarásuk alatt, a tavaszi kihajtásra, és belőlük akár majd még virágokat is hozó hajtássá fejlődésre is alkalmasak marad/hat/nak. Még viszont a felsők akár mindegyike is tönkre mehet, elfagyhat tavaszra. Ha ellenben enyhe, illetve időnként tartósan felmelegedő tél jön, akkor emiatt is majd, csak a takart rügyek mehetnek tönkre – úgymond kipálhatnak. Ugyanakkor a felettük lévő betakaratlanok legalább többsége vészelhetné át jól, az akár nagyon enyhe, netán több átmeneti nagyfokú felmelegedésekkel is együttjáró téli időjárást. Akárcsak a fiatal füge és a hasonlóan fagyérzékeny korai hortenzia új ültetésű gránátalma és az egyéb ilyen társaik esetében. Amelyeknek éppen ezért szintén ajánlatos is lehet az akár hasonlóképpen télre takarása.

KORA TÉLI ÉS TÉLKÖZBENI TENNIVALÓK DÍSZKERTBEN – KERTRÉSZBEN IS

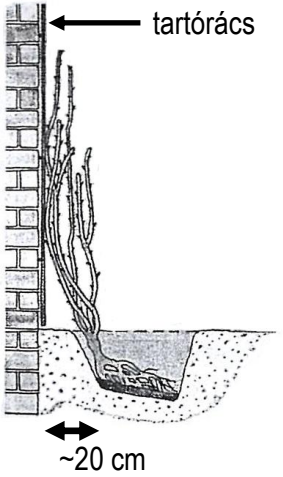
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

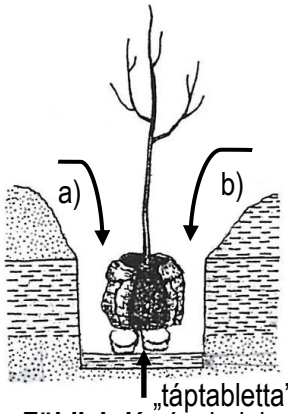
Ősszel, tél előtt (megmetszett) rózsató télen visszafagy/hat, emiatt tavasszal rendszerint ismét kell metszeni

Az olyan *igyekvők*, akik már ősszel megmetszik az egy vagy több rózsájukat; és utána takarják be, ami esetében kétségtelenül könnyebb is bizony tavasszal majd rendszerint újra metszeniük kell! Ugyanis a tél előtt frissen sebzett rózsavesszők, könnyebben visszafagyhatnak, sőt súlyosan is károsodhatnak. Emiatt tél előtt, a különben majd kívánatos mértékig, még nem tanácsos elvégezni a rózsa visszametszéseket. Csupán a meg nem fásodott – vagyis elég jól be nem érett vagy akár egyben liszharmatos hajtásvégeket, és a virágmaradványokat ajánlatos a telet megelőzően levágni, és akár mélyen elásva, meg is szabadulni tőlük. A vesszők legalább kétharmada-háromnegyede mindig – ilyenkor is – maradjon meg, hogy tavasszal még a rügyfakadás előtt, „legyen miből” gazdálkodni, vagyis lehessen mit, jól metszeni.

KORA TÉLI ÉS TÉLKÖZBENI TENNIVALÓK DÍSZKERTBEN – KERTRÉSZBEN IS

Kúszócserje pl.: kúszó fali rózsa fal mellé, fali tartórácshoz telepítése

Földlabdás ún. balnis *facsemete*, „táptablettával” *telepítése*
a) alsó föld (altalaj)
b) felső föld (feltalaj) vagy jobb (pl. komposzt-) föld

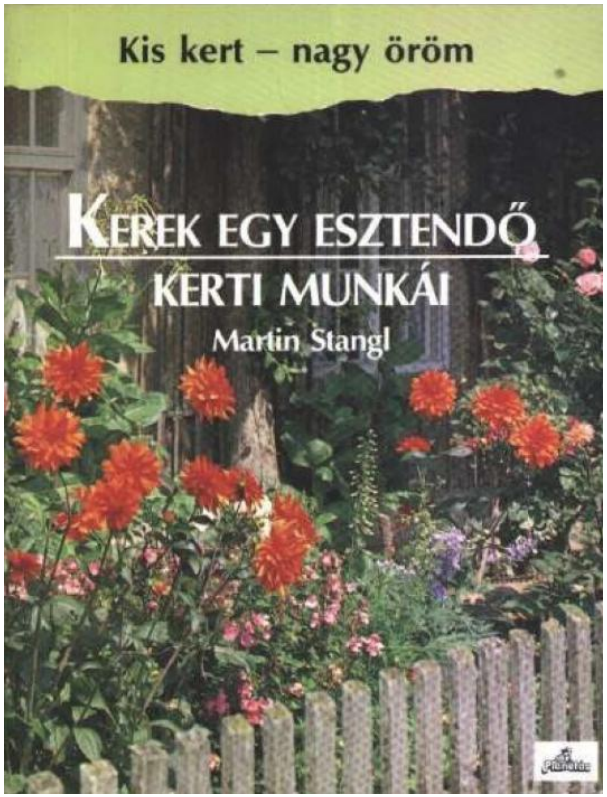
„Tökéletes” kúszónövény telepítés, *fal mellé*, szintén lehetséges lehet még, legalábbis tartósan talajfagymentes téli időszakokban. Elsőnek a tartó támrendszer készüljön el hozzá. Az ültetési gödör a faltól ~20 cm-re célszerű elég mélyen kiásni. Az esetleges nedvességtől pedig a falat kavicsréteggel vagy fóliával, méginkább mindkettővel ajánlatos védeni. Mivel a kúszónövényeket, és közöttük a kúszó-futó rózsákat is, általában edényben, ún. konténerben lehet beszerezni; Ezt az ültetés előtt, - ha szükséges még előzetes beöntözés és gyommentesítés után - , maradéktalanul jó eltávolítani. Az így szabaddá váló és lehetőleg egybe is maradó földlabdának az alján többnyire az alsó gyökerekből összetekeredve képződött ún. gyökérkoszorút, jó kissé megbontani, fellazítani és a belőle túlságosan kinyúló gyökereket legalább kissé megkurtítani. Ezután, a földlabda az ültetőgödörbe, kissé a fal felé döntve kerüljön elhelyezésre. Azért hogy a földlabda feletti hajtások, az elsőként elkészült tám felé hajoljanak. Ezt követően az ültetőgödörnek a helyi, méginkább a vele kicserélt jobb földdel teljesen feltöltése és a betöltött föld akár lábfejjel jól körbe taposásával kellően tömörítése történjen meg. Az ez utáni még alapos, beöntözést a föld feletti részeket kellő módon és számban, a támhoz kötözése kövesse. Még tő körüli talajtakarás is sorra kerülhet.

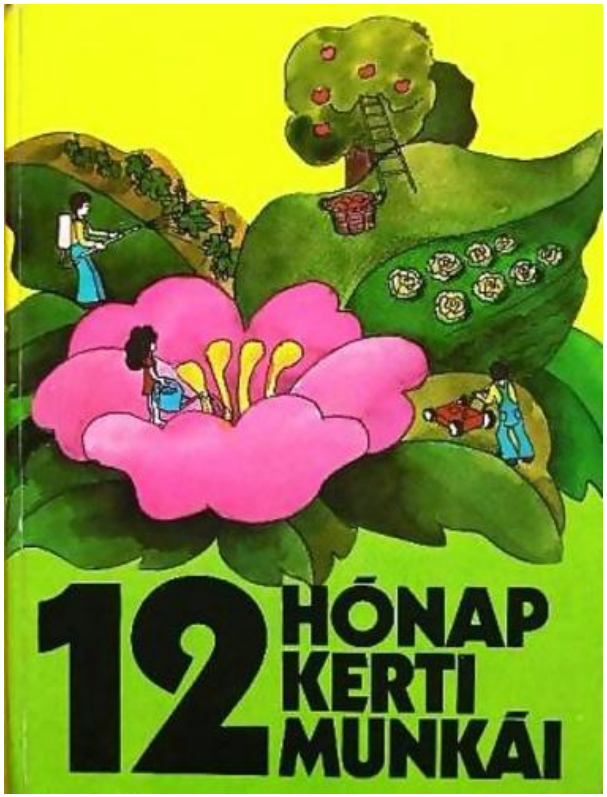
A ***szabadon álló rácsozathoz*** vagy másféle támhoz ültetni szánt kúszónövények esetében is lehetséges az előbbiek szerint eljárni. Mindig először az alkalmazni kívánt, és megfelelő támot kell eléggé biztonságosan szilárdan rögzíteni, a kiszemelt helyen legalább egy lábával, a talajba vagy más aljzatba bebetonozva is.

KORA TÉLI ÉS TÉLKÖZBENI TENNIVALÓK DÍSZKERTBEN – KERTRÉSZBEN IS

MATE
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

AJÁNLHATÓ ÉS FELHASZNÁLT SZAKIRODALOM

MATE
MAGYAR AGRÁR- ÉS
ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

Fotó: Tóth Krisztián

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!